

Intentionen er både klar og rigtig, men alle, der har ansvar for indsamling, ved også, at nogle af de bedste genstande og noget af den vigtigste historiske indsigt er kommet til os ved tilfældigheder! I det følgende berettes om et eksempel på passiv indsamling, som i 2005 udgjorde et særdeles værdifuldt bidrag til den fond af viden, som samlingerne på Hadsund Egns Museum repræsenterer.

En fantastisk kilde til et brobygningsarbejde

Under forarbejderne til bogen "Hadsund – en by bliver til" ledte vi med lys og lygte efter fotografier af opførelsen af den første Hadsund Bro i årene 1902-04. Vi havde i forvejen kun ét billede, som vi ikke engang var helt sikre på var fra brobyggeriet. Vi forsøgte ved særdeles aktiv indsamling at skaffe os flere billeder fra byggeperioden, men uden held. På et tidspunkt fandt vi et fagtidsskrift for ingeniører fra 1906 med en artikel om brobyggeriet, hvor der også var en håndfuld billeder. Desværre var artiklen trykt på dårligt papir og billedkvaliteten derfor ringe. Vi prøvede forgæves at opspore originalbillederne, men endte med at bruge kopier af fotografierne fra artiklen og var faktisk ret stolte over trods alt at have fundet disse billeder og dermed beriget samlingen med flere hundrede procent.

Et lille års tid efter udgivelsen af bogen var jeg inviteret til en festlighed på Langeland, hvor jeg faldt i snak med en arkitekt fra Vordingborg, som fortalte, at han havde relationer til Hadsund, idet hans morfar havde været tilsynsførende ingeniør på byggeriet af den først Hadsund Bro. Og ikke nok med det – han var også i besiddelse af sin morfars dagbøger!

Bøgerne opbevares som et familieklenodie, og ejeren ønsker ikke at give dem fra sig. Vores holdning i sådanne sager er, at så længe der er nogen i slægten, der tager sig af bøgerne, så har de det godt, hvor de er. Men det er vigtigt, at vi kender deres eksistens, og omvendt er det vigtigt, at ingeniørens arvinger ved, at bøgerne ikke kun har affektionsværdi for slægten, men at de også har en stor kultur- og teknologihistorisk værdi. Museet fik lov til at låne dagbøgerne, og vi har lavet en total gennemfotografering af de mange sider samt skanninger af fotografier og tegninger.

Dagbøgernes ophavsmænd

Asger Rye Clausen blev født den 30. august 1875 i København som søn af forpagter Axel Rye Clausen og hustru. Han blev student fra Nykøbing Katedralskole i 1893. Herfra gik turen tilbage til København, hvor han læste på Polyteknisk Læreanstalt og blev cand.polyt. i 1899. I perioden maj 1899 – maj 1905 var han ansat ved Statsbaneanlæggene som kontrollerende ingeniør – først i afdelingsingeniør Schierbæks afdeling og fra 1. juli 1903 i afdelingsingeniør Simonis afdeling. Her blev han den 1. maj 1903 tilknyttet brobyggeriet i Hadsund som tilsynsførende ingeniør.

Smedearbejdet havde da allerede været i gang i godt et års tid på Allerups nye Maskinfabrik i Odense, og jordarbejderne til de to dæm-

Ingeniør Asger Rye Clausen (t.v.) overvåger nedsætningen af søndre anslagspillecaisson den 12. august 1903.

Optagning af slampressening i søndre anslagspillecaisson den 1. september 1903.

ninger var blevet påbegyndt i efteråret 1902. Først på året 1903 var de tonstunge svenske granitblokke til bropillerne sejlet til Hadsund, og midt i april var også den store rambuk ankommet, så alt var parat til byggearbejdet, da den unge cand.polyt. gjorde sin entre i Hadsund den 1. maj 1903. Her havde han tilsynet med byggearbejdet frem til indvielsen af broen den 19. december 1904. Hermed sluttede Asger Rye Clausens arbejde i Hadsund dog ikke helt, idet broen allerede i 1905 var udsat for påsejling og deraf følgende skader, hvis udbedringer Rye Clausen også havde tilsynet med.

Fra maj 1905 og til maj 1906 var Asger Rye Clausen på rejse i Nordamerika, men efter hjemkomsten blev han atter ansat ved nye statsbaneanlæg. Herefter blev han i 1908 rådgivende og ledende ingeniør ved en række privatbaner, en post han beklædte indtil 1937. Erfaringerne fra brobyggeriet i Hadsund har han givetvis kunnet bruge, da han i 1909 ledede grundundersøgelserne, der gik forud for byggeriet af Storstrømsbroen.

Det var altså en kun 28-årig og nyuddannet ingeniør, der den 1. maj 1903 kom til Hadsund og i godt 1½ år havde det daglige tilsyn med de mange arbejdsmænd og smede, der udførte det praktiske arbejde på det, der dengang var den næstlængste bro i Danmark og den første nittede konstruktion af så store dimensioner.

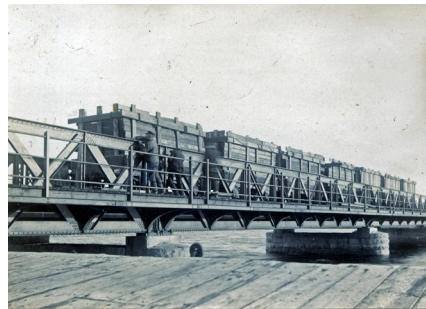
Dagbøgenes indhold

Dagbøgerne er to tykke håndskrevne bøger i kvartformat og stiv indbinding. Højresiderne er brugt til beskrivelser af brobyggeriets fremadskriden, og venstresiderne er forsynet med tekniske detailtegninger og fotografier af meget høj teknisk kvalitet. På tre af fotografierne ses Asger Rye Clausen selv, så han kan ikke selv have taget billederne – i hvert fald ikke dem alle.

Den tilsynsførende ingeniørs dagbog er særdeles omhyggeligt ført. Dag for dag er nedskrevet, hvilke arbejder der er udført og med hvilke resultater. Dagbøgerne vrirler med mål og skitser, og skitser såvel som fotos er forsynet med forklarende tekster. Der må være tale om en renskrift af dagligdagens notater og skitser. Ingeniørens tilsyn omfattede selve brobygningen, og gennem dagbogen har vi mulighed for at følge nogle interessante detaljer i arbejdet. Det drejer sig om nedsætningen af caissoner (sænkekasser) til bropillerne og opmudringen af pillerne, opbygningen af de syv faste brofag på sydsiden af fjorden og udkørslen og anbringelsen på pillerne af disse brofag, anbringelsen af de to faste bufag, anbringelsen af svingfaget og dets færdiggørelse og endelig færdiggørelsen af broen og tilkørselsdæmningerne. Vi får også en detaljeret beskrivelse af belastningsprøven før broen kunne tages i brug. Den 6. december 1904 blev et tog med en samlet vægt på 150 tons kørt op på broen som en belastningsprøve. Broen holdt, men sporet over dæmningen sank 7-8 cm, så der var besvær med at få toget kørt op på broen.

Montering af det søndre 40 m's fag den 3. oktober 1904.

Prøvebelastning af brofagene nr. 4 og 5 den 18. november 1904.

[illegible]

Dagbøgerne kan man betragte som arkivalier og dermed skrevne kilder til både den lokale historie, transporthistorien og teknologihistorien, men som museumsgenstande fortæller bøgerne også deres egen historie. De velbevarede bøger med den sirlige og ordentlige skrift og de veldisponerede sider vidner om, hvordan en skoletekniker arbejdede i 1903-05, og er et eksempel på, hvordan man dengang håndterede store byggeprojekter.

Arbejdet med at affotografere bøgerne, redigere dem og gøre dem tilgængelige i digital form, samt indsamlingen af dokumentation vedrørende omstændighederne for deres tilblivelse og om den person, der har skrevet dem, affødt af det, som i Kulturarvsstyrelsens jargon er "passiv indsamling". Men der var bestemt ikke tale om "ureflekteret" indsamling. Hadsund Broen har en helt særlig betydning for alle, der bor i Hadsund, og har derved fået sin særlige plads i egnshistorien. Asger Rye Clauses dagbøger har øget vores viden om broens tilbliven betydeligt, og når man bladrer i bøgerne, fyldes man af respekt for det tekniske arbejde, som man i begyndelsen af 1900-årene var i stand til at præstere med redskaber, der set med nutidens øjne var primitive. Dagbøgerne er således et godt supplement til den viden, vi havde i forvejen, og et nyt perspektiv på de stumper af den gamle bro, som kan ses i en af museets faste udstillinger "På sporet af Hadsund".